

**Teollisuus
liitto**

Teollisuusliiton tavoitteet vaalikaudelle 2023–2027

Johdanto

Vuoden 2023 eduskuntavaalit käydään poikkeuksellisen haastavissa olosuhteissa. Uhka talouden painumisesta koronapandemian jälkeen uuteen taantumaan, Ukrainassa käytävän sodan aiheuttama energiakriisi ja inflaatio sekä Suomea vaivaava, väestön ikärakenteesta johtuva työvoimapula ja julkisen talouden rakenteellinen alijäämä kasaavat merkittäviä paineita keväällä valittavan eduskunnan ja vaalituloksen pohjalta muodostettavan hallituksen työlle. Lisäksi tarve toimenpiteille ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, suomalaisten osaamisen vahvistamiseksi ja työmarkkinoiden uudistamiseksi ei ole kadonnut mihinkään.

Teollisuusliitto tarjoaa oman näkemyksensä siitä, miten Suomi voittaa edessä olevat haasteet ja mitkä ovat ensi vaalikauden painopisteet kestävän talouden ja teollisuuden rakentamiseksi, työelämän kehittämiseksi oikeudenmukaisemmaksi, työllisyysasteen ja työn tuottavuuden nostamiseksi sekä suomalaisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden vahvistamiseksi. Tämä näkemys rakentuu vahvan yhdessä tekemisen ja sopimisen kulttuurin arvopohjalle, jossa kunnioitetaan työtä ja sen tekijää. Suomalaisen yhteiskunnan tulee olla ylisukupolisesti reilu. Suomessa on tultava toimeen palkalla. Tämän toteutuminen edellyttää toimia työelämän pelisääntöjen vahvistamisessa ja valvonnassa, mutta myös vastuullista, työntekijöitä kunnioittavaa veropolitiikkaa.

Suomi tarvitsee teollisuutta tuottaakseen suomalaisille hyvinvointia. Teollisuustuotteiden vientitulot tasapainottavat merkittävän osan kansantalouden tuonnin tarpeesta. Teollisuus synnyttää suoria ja välillisiä työpaikkoja kaikkialle Suomeen. Näiden elintärkeiden toimialojen toimintaympäristön turvaaminen ja toisaalta toiminnan vastuullisuuden vahvistaminen ovat koko yhteiskunnan kannalta keskeisiä kysymyksiä.

Teollisuuden tarvitsema infrastruktuuri ja logistiikka sekä kohtuuhintaisen energian ja osaavan työvoiman saatavuus on taattava. Samalla on vahvistettava työehtojen kunnioittamista, reilua tulonjakoa työntekijöiden ja omistajien välillä sekä tekoja työturvallisuuden vahvistamiseksi. Suomessa tehtävästä tuloksesta on maksettava verot yhteiskunnalle, jonka toiminta mahdollistaa menestyksellisen yritystoiminnan. Yhteisten luonnonvarojen käytön on oltava kestävä, jotta niiden varaan voivat hyvinvointiaan rakentaa myös seuraavat sukupolvet. Suomalaisen teollisuus on osa ratkaisua ilmastonmuutoksen hillitsemisessä.

EU:n ympäristömääräykset on toimeenpantava yhteismitallisesti kaikissa jäsenmaissa. Saastuttava kilpailu ETA-alueen ulkopuolelta on estettävä, jotta työntekijöiden oikeuksia tai ilmastotoimia laiminlyönnällä ei voi saavuttaa kilpailuetua suhteessa vastuullisiin toimijoihin.

Työelämä

Suomalaista työelämää on kehitetty vuosikymmenten varrella merkittävästi paremmaksi, mutta tämä työ ei tule koskaan valmiiksi. Työelämän muuttuessa myös ratkaistavat ongelmatilanteet muuttuvat. Työelämäkeskustelu keskittyy Suomessa usein työpaikkojen määrään ja työvoiman saatavuuteen, suomalaisten koulutustasoon ja väestön ikärakenteeseen. Näiden määrällisten kysymysten rinnalle tulee Teollisuusliiton mielestä nostaa työsuhteiden laatu, työelämän rakenteet sekä pelisääntöjen sopiminen ja niiden kunnioittaminen. Seuraavan hallituksen on ratkaistava useita työntekijöiden jaksamiseen ja työsuojeluun liittyviä kysymyksiä.

Teollisuusliitto pitää työelämän uudistamisen osalta esillä kahta keskeistä periaatetta, joista molempien on toteuduttava uudistusten valmistelun ja tavoitteiden yhteydessä. Työlainsäädännön lähtökohdan heikomman osapuolen, eli työntekijän suojelusta täytyy aina toteutua. Työntekijän suojelu toimii tasapainottavana elementtinä, jolla turvataan työntekijän asema muutoksista huolimatta. Toinen periaate liittyy tapaan, jolla työelämää kehitetään. Uudistuksia tehtäessä saadaan kestävä kehitys aikaan vain sopimalla, ei sanelemalla. Työelämän lainsäädännön ei siksi jatkossakaan pidä olla liian altis poliittisille tuulille, vaikka hallitusten kädenjälki onkin aina erilainen. Pikavoittoja ei kannata tavoitella.

Työturvallisuutta on kehitettävä

Teollisuustyössä ilmenee edelleen räsistä ja altistusta, jotka vaikuttavat terveyteen ja toimintakykyyn. Työnteko ei kuitenkaan lain mukaan saa aiheuttaa työntekijälle terveyden tai toimintakyvyn heikkenemistä tai elinajanodotteen lyhentymistä. Työtapaturmien, työperäisten sairauksien ja työn aiheuttaman stressin ja mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy on Teollisuusliiton mielestä ensisijainen keino pidentää työuria ja vähentää toimintakyvyn heikkenemistä ja työkyvyn menettämistä työuran aikana.

Työntekijät altistuvat edelleen Suomessakin asbestille. Teollisuusliiton sopimusaloista altistus on yleisintä kaivoksissa ja niihin liittyvillä aloilla. Asbestin vaarallisuus on yleisesti tunnettu asia, mutta laki ei anna kaivoksilla ja niihin liittyvillä aloilla työskenteleville lainkaan yhtä hyvää turvaa kuin rakennusaloilla. Kaikkia työntekijöitä tulee suojella asbestin aiheuttamilta vaaroilta yhtäläisesti. Lainsäädäntöä pitää tältä osin korjata ensi vaalikauden aikana tapahtuvan EU:n asbestidirektiivin päivityksen yhteydessä.

- Työturvallisuutta teollisuusaloilla on edelleen parannettava lisäämällä työsuojeluviranomaisten resursseja ja vahvistamalla työsuojeluvaltuutettujen asemaa myös lainsäädännön kautta.
- Ensi vaalikaudella on parannettava yli 55-vuotiaiden työntekijöiden mahdollisuuksia tehdä osa-aikatyötä nykyistä helpommin. Työnantajalla ei lähtökohtaisesti pidä olla oikeutta estää vartuneemalta työntekijältä tätä mahdollisuutta.
- Jatketaan toimia, jotka lisäävät työpaikkojen valmiutta tukea työntekijöiden mielenterveyttä ja kykyä hallita mielenterveyttä uhkaavia riskejä Työ2030 -hankkeen mukaisesti. Teollisuuden työnantajien on entistä paremmin tunnistettava psykososiaalisen kuormituksen vaikutukset ihmisten arkeen ja jaksamiseen.
- Eläkeputken poiston vaikutuksia ikääntyneiden asemaan työmarkkinoilla on seurattava. Pitkän työuran tehneiden ja lähellä eläkeikää olevien putoamista työelämästä ja ansiosidonnaisilta etuuksilta Kelan tukien varaan on tarpeen mukaan korjattava lisäämällä ikääntyneiden työllistymistä parantavia toimia.
- EU:n asbestidirektiivin päivityksen yhteydessä on uudistettava Suomen työsuojelulainsäädäntöä kattamaan yhtäläisesti työntekijät, jotka altistuvat asbestille muualla kuin rakennustyössä, esimerkiksi kaivoksissa.

Harmaa talous kuriin

Harmaa talous murenttaa reilua kilpailua ja markkinoiden toimintaa. Jokainen vilpillinen toimija heikentää osaltaan rehellisten yrittäjien edellytyksiä työllistää ja menestyä. Harmaan talouden torjuntaa on siksi vahvistettava entisestään. Harmaan talouden vastainen taistelu on nähtävä työntekijöitä ja yrityksiä yhdistävänä, sillä lain ja järjestyksen noudattaminen palvelee meitä kaikkia. Verohallinnon arvion mukaan Suomelta on jäänyt pelkästään lähdevero saamatta 80 miljoonaa euroa vuosittain vuosina 2018–2021 tahallisen osakekauppojen piilottamisen takia. Finnwatchin arvion mukaan valtio menettää yhteisöverotuottoja vuosittain jopa 1,4 miljardia euroa monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun takia.

- Veronumeron käyttöä on laajennettava rakennusosalta ja telakoilta laajemmin teollisuuteen, alkutuotantoon ja palveluihin.
- Suomen on otettava käyttöön kattava huolellisuusveloitteeseen perustuva yritys vastuulainsäädäntö, jolloin Suomessa toimivat yritykset ovat vastuussa työntekijöiden oikeuksien varmistamisesta koko hankintaketjussa.
- Pääurakoitsijoiden ja sopimuskumppanien vastuuta alihankkijoiden laiminlyönneistä on laajennettava tilaajavastuulaissa.
- Suomen tulee ottaa käyttöön niin kutsuttu taloudellisen työnantajan käsite, jotta Suomen veroja ei voi välttää siten, että ulkomainen työntekijä työskentelee Suomessa nimellisesti ulkomaisen yrityksen nimissä.
- Väärinkäytöksistä seuraavia sanktioita on kiristettävä, jotta väärinkäytöksiä ennaltaehkäisevä pelote on uskottava.
- Harmaata taloutta valvovien viranomaisten resursseja on edelleen vahvistettava. Veronkierrosta kiinni jääneiden tahojen tiedot on koottava julkiseen rekisteriin, joka mahdollistaa näiden sulkemisen esimerkiksi julkisten kilpailutusten ulkopuolelle.
- Hyödynnetään reaaliaikataloutta ja talouden digitalisaatiota laajemmin harmaan talouden kitkemiseksi.

Osatyökykyisten työllisyyttä vahvistettava

Osatyökykyisten työllisyysaste on Suomessa matala. Työvoimapula ja Suomen väestörakenne tekevät työllisyysasteen nostamisesta myös osatyökykyisten osalta entistä tärkeämpää. Tulevalla hallituskaudella on kyettävä jatkamaan Marinin hallituksen työtä osatyökykyisten työllistymisen edellytysten vahvistamiseksi. Teollisuusliiton mielestä osatyökykyisten työllisyyttä pitää vahvistaa kaikilla suomalaisen työelämän alueilla. Teollisuudessa on tarjolla osatyökykyisille soveltuvaa työtä, kun työnjohto ja työnkuvien määrittely toimivat oikein.

- Hallituksen on sitouduttava jatkamaan Työkanava Oy:n toimintaa ja käytettävä sen työstä saatuja tuloksia ja kokemuksia osatyökykyisiä tukevien työllisyystoimien kehittämiseksi edelleen.
- Työkanava Oy:n volyymia on kasvatettava merkittävästi. Mallia voidaan ottaa Ruotsin Samhall-valtionyhtiöstä.
- Kolmannen sektorin ja teollisuuden toimijoiden välistä yhteistyötä osatyökykyisten työllistämiseksi on vaalikauden aikana vahvistettava.
- Vaalikauden aikana on lisättävä ja joustavoitettava osatyökykyisten palkkatuen käyttöä.

Työelämän pelisäännöt kuntoon

Vaalikauden aikana on jatkettava työtä suomalaisen työelämän epäkohtien kitkemiseksi. Tämä tarkoittaa niin lainsäädännön muuttamista, väärinkäytöksistä johtuvien sanktioiden kiristämistä kuin viranomaismenaresurssien vahvistamista. Edistyksellisellä lainsäädännöllä ei ole merkitystä, ellei tehtyjen lakien toimeenpanoon ole riittäviä työkaluja.

- Tahalliseen ja räikeään alipalkkaukseen, eli palkkavarkauteen, on puututtava. Työsuoje-luviranomaisille on annettava oikeus määrätä tuntuvia hallinnollisia sanktioita niille työnantajille, jotka harjoittavat liiketoimintaa lakeja ja sopimuksia systemaattisesti rikkomalla. Pelkät kehotukset ja muistutukset eivät riitä alipalkkaukseen liittyvän ongelman korjaamiseksi.
- Alustatalous ei ole peruste muuttaa työsuhdetta yrittäjyydeksi, eikä siten työnantajan riskiä tule vyöryttää työntekijän kannettavaksi. Työsopimuslakia on edelleen selkiytettävä tavalla, joka korjaa alustatalouden epäkohdat. Marinin hallituksen toteuttamat muutokset työsopimuslakiin ovat askel eteenpäin, mutta ne eivät valitettavasti korjaa itse ongelmaa.
- Työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi ammattiliitoille on säädettävä oikeus nostaa kanne työntekijää tai työntekijäryhmää koskevassa alipalkkaus-, työehtosopimusrikkomus- tai työsuoje-lun laiminlyöntitapauksessa.
- Kanneaikoja on selkiytettävä, jotta kiistoilta kanteiden jättöaikoihin liittyen vältytään jatkossa.

Tasa-arvoa on vahvistettava myös teollisuudessa

Teollisuudessa tehtävä työ soveltuu pääsääntöisesti kenelle tahansa perusterveelle ihmiselle, eikä suku-puolella tai muilla vastaavilla henkilökohtaisilla ominaisuuksilla tulisi olla merkitystä työssä menestymisen kannalta. Silti yli 75 prosenttia teollisuustyöntekijöistä on edelleen miehiä ja vanhentuneet mielikuvat elä-vät tiukassa. Työelämän tasa-arvoa on ensi hallituskaudella parannettava kannustamalla työnantaja luopumaan ennakkoluuloista rekrytoinnissa ja purkamalla nuorten ja työnhakijoiden keskuudessa olevia teollisuustyöhön liittyviä ennakkoluuloja.

Teollisuudessa, kuten muuallakaan yhteiskunnassa, ei ole tilaa sukupuoleen tai muihin henkilökohtai-siin, työhön liittymättömiin ominaisuuksiin perustuville palkkaeroille. Palkkauksen tulisi perustua avoimiin, selkeisiin ja työhön liittyviin kriteereihin. Palkan määräytymisen perusteiden pitää olla työntekijöiden tie-dossa ja vapaasti saatavilla. Kunkin työntekijän henkilökohtainen palkka pitää pystyä sanktion uhalla pyydetessä perustelemaan työpaikan luottamushenkilölle, kollegoille tai valvontaviranomaisille. Teol-lisuusliitto pitää tärkeänä, että Marinin hallituksessa kesken jäänyt työ palkka-avoimuuden toteuttami-sesta saatetaan päätökseen ensi vaalikauden aikana.

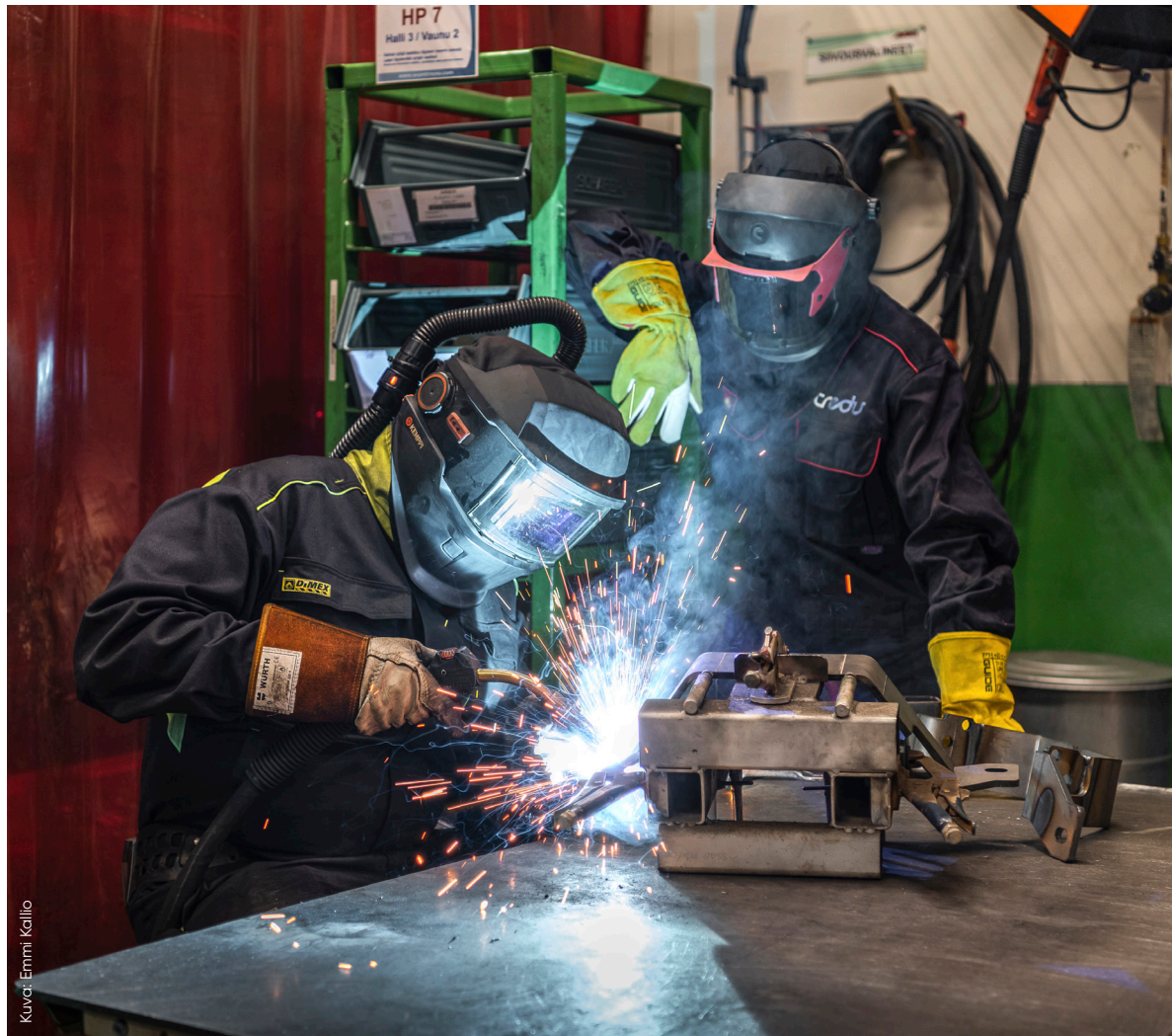
Työyhteisö on miellyttävämpi paikka kaikille sen jäsenille, kun ainoa odotettu yhdistävä tekijä on ammat-titaito ja työt on suunniteltu siten, että kuka tahansa asianmukaisen koulutuksen ja perehdytyksen saa-nut voi niistä menestyksellä suoriutua. Riittävä teollisuuden työntekijöiden saatavuus edellyttää nykyistä avoimempaa käsitystä siitä, minkälaisia ihmisiä teollisuustyöntekijät voivat olla.

- Tasa-arvon edistämiseksi ja työvoimapulan ratkaisemiseksi työnantaja on kannustettava avoi-mempaan rekrytointipolitiikkaan.
- Työnantajan pitää antaa syrjintää epäiltäessä selvitys samaa työtä tekevien palkkaeron perus-teesta. Rikkeestä on määrättävä sanktio.
- Marinin hallitukselta kesken jäänyt työ palkka-avoimuuden edistämisestä on saatettava loppuun.

Lainsäädäntöön on kirjattava työntekijälle oikeus kieltäytyä lähtemästä työskentelemään turvattomaksi luokiteltuun maahan.

Ukrainassa käytävästä sodasta johtuen Teollisuusliitto katsoo tarpeelliseksi rajoittaa työnantajan oikeutta lähettää työntekijöitään sotaan käyviin, poliittisesti epävakaisiin tai autoritaarisiin maihin. Direktio-oikeuden laajuus nousee esille erityisesti tilanteissa, joissa työntekijä on työ sopimuksessa sitoutunut ulkomailla työskentelyyn, mutta työn kohdevaltioissa tapahtuu työ sopimuksen voimassaolon aikana keskeisiä poliittisia muutoksia, joiden seurauksena työntekijän henki, terveys, turvallisuus tai oikeudet vaarantuvat.

Teollisuusliiton mielestä Suomen lainsäädännössä pitää tunnistaa tämä ongelma. Lakia tulee muuttaa tavalla, joka estää työnantajan vastatoimet, mikäli poikkeustilanteessa työntekijä kieltäytyy noudattamasta työnantajan määräystä jatkaa ulkomailla työskentelyä tai kieltäytyy lähtemästä uudelle komennukselle.

Kuva: Emmi Kallio

Työmarkkinat

Suomalaisen työmarkkinamallin on perustuttava työmarkkinaosapuolten laajoihin oikeuksiin sopia työehdoista valtakunnallisella tasolla. Työntekijöiden oikeutta neuvotella kollektiivisesti työehdoista ammattijärjestön kautta on kunnioitettava. Laaja työtaisteluoikeus on jatkossakin turvattava. Teollisuusliitto ei hyväksy käräjäoikeuksien määräämiä turvaamistoimia keinona rajoittaa laillisia työtaistelutoimia.

Teollisuusliitto pitää erittäin tärkeänä, että kaikki puolueet sitoutuvat jo ennen vaaleja kunnioittamaan edellä mainittuja periaatteita ja lähtökohtia. Vaalikauden 2015–2019 virheitä ei pidä toistaa. Tuolloin – vastoin vaaleissa ja vieläpä hallitusneuvotteluiden yhteydessä sanottua – hallitus uhkasi pakkolakipaketin avulla palkansaajia merkittävillä työehtojen heikennyksillä ja ansiotason leikkamisella. Heikennykset uhattiin viedä läpi tavalla, joka olisi estänyt työntekijöitä sopimasta niistä lainsäädäntöä paremmin. Kyseessä oli törkeä hyökkäys palkansaajien perusturvaan – työehtosopimusta – vastaan. Teollisuusliitto ei halua Suomen hallituksen, eduskunnan tai valtiovallan yrittävän vaikuttaa neuvotteluiden lopputulokseen tai osapuolten neuvotteluedellytyksiin enää vastaavalla tavalla.

Suomalaisia työmarkkinoita voidaan uudistaa vain aitoon ja molemminpuoliseen kunnioitukseen perustuvan yhteistyön pohjalta työntekijöiden ja työnantajien välillä. Valtiovallan tehtävänä on markkinataloudessa asettaa neuvottelulle laaja oikeudellinen raami ja edistää sopimisen edellytyksiä ennustettavalla ja toimintaympäristön vakautta ylläpitävällä toiminnalla.

Paikallisen sopimisen edistäminen tasapuolisesti

Teollisuusliiton solmimissa työehtosopimuksissa on toimivat mallit paikalliseen sopimiseen. Esimerkiksi Teknologiateollisuuden työntekijöiden työehtosopimuksen kirjauksista on mahdollista sopia hyvin laajasti toisin työntekijöiden ja työnantajan välillä, kun neuvottelut käydään molempia osapuolia kuunnellen ja kunnioittaen. Teollisuusliiton näkemyksen mukaan epäonnistuminen paikallisessa sopimisessa yritystasolla johtuu hyvin harvoin lainsäädännön esteistä tai sopimuksen sisällöstä. Syyt juontavat useimmiten luottamuksen ja osaamisen puutteeseen. Jos paikallista sopimista halutaan lainsäädäntöteitse edistää, kannattaa lakiin lisätä luottamusta vahvistavia rakenteita.

- Luottamusmiehen asema on selkiytettävä lainsäädännössä Ruotsin mallin mukaisesti. Suomessa on tähän saakka määritelty luottamusmiesten asema ja oikeudet ensisijaisesti työehtosopimusten kautta. Myös järjestäytymättömien yritysten on hyväksyttävä luottamusmiehen valinta.
- Lainsäädäntöön on kirjattava luottamusmiehen ensisijaisuus suhteessa luottamusvaltuutettuun.
- Paikallisissa sopimuksissa on siirryttävä työnantajan tulkintaetuoikeudesta kohti työntekijöiden tulkintaetuoikeutta muokkaamalla lainsäädäntöä. Työntekijöiden tulkintaetuoikeus lisää työnantajan kannustinta löytää ratkaisu erimielisyyksiin neuvottelemalla ja samalla se madaltaa työntekijöiden kynnystä solmia sopimuksia paikallisella tasolla.
- Vaalikauden aikana on seurattava uudistetun yt-lain toimeenpanoa ja tarpeen mukaan edelleen vahvistaa työntekijöiden ja luottamushenkilöiden oikeutta tiedonsaantiin ja vaikuttamismahdollisuuksia yrityksen päätöksentekoon.

Yleissitovuuteen perustuvan järjestelmän uudistaminen

Metsäteollisuus ry:n taannoinen päätös irtaantua työehtosopimustoiminnasta on pitkälti jättänyt yhden teollisuuden toimialan kokonaan vaille valtakunnallista työnantajajyhdistystä. Muutos on pakottanut työntekijäjärjestöt solmimaan työehtosopimuksia yritystasolla. Vuoden 2021 ja vuoden 2022 aikana Teollisuusliitto on neuvotellut reilusti yli 100 yrityskohtaista työehtosopimusta mekaaniseen metsäteollisuuteen. Näiden sopimusten piirissä on jo noin 95 prosenttia alalla työskentelevistä työntekijäryhmään kuuluvista työntekijöistä.

Solmitut yrityskohtaiset työehtosopimukset ovat keskeisiltä työehdoiltaan samansisältöisiä ja niiden taso vastaa vuoden 2021 lopulla päättynyttä mekaanisen metsäteollisuuden yleissitovaa työehtosopimusta. Alalle on näin muodostunut selkeät, edustavina pidettävät työsuhteen ehdot, joita ei nykyainsäädännön nojalla voida kuitenkaan vahvistaa yleissitoviksi. Työsopimuslain lähtökohta edellyttää yleissitovalta sopimukselta valtakunnallisuutta. Valtakunnallisuus ei ole mahdollista ilman työnantajajyhdistystä..

- Vaalikauden aikana on toteutettava malli, jolla alan vähimmäistyöehtojen yleissitovuus voidaan vahvistaa myös tilanteessa, jossa alalla ei ole valtakunnallista työehtosopimusta.
- Vaihtoehtoisia malleja tämän toteuttamiseksi voisivat Teollisuusliiton mielestä olla esimerkiksi se, että kattavuudeltaan laajin yrityskohtainen työehtosopimus on katsottava yleissitovaksi, mikäli muut yleissitovuuden edellytykset täyttyvät, tai että yrityskohtainen työehtosopimus katsottaisiin alalla edustavaksi tilanteessa, jossa riittävä määrä yrityksiä noudattaa sitä liityntäsopimusten kautta.

Työehtosopimusten jälkivaikutusopin kirjaaminen lainsäädäntöön

Työehtosopimuksen jälkivaikutus on tapa turvata työntekijöiden työehdot tilanteessa, jossa uutta työehtosopimusta ei ole ehditty solmia vanhan työehtosopimuksen päättymisen jälkeen. Jälkivaikutusopin mukaisesti työntekijöiden työehdot jatkuvat niin sanotussa sopimuksettomassa tilanteessa ennallaan. Tällöin työnantaja ei saa yksipuolisesti heikentää työehtoja, vaikka työehtosopimusta ei alalla hetkellisesti olisikaan. Jälkivaikutusta ei löydy laista, vaan kyseessä on vakiintunut periaate, joka on toistamiseen vahvistettu suomalaisessa oikeuskäytännössä.

Valitettavasti työnantajapuolen toiminta viime vuosina on aiheuttanut yrityksissä halua kyseenalais-
taa työehtojen jälkivaikutus. Teollisuusliiton tietoon on tullut lukuisia yrityksiä, joissa henkilöstölle on yksipuolisesti ilmoitettu työsuhteen ehtojen heikennyksistä välittömästi työehtosopimuksen päät-
tymisen jälkeen. Työntekijöiden työehtojen turva olisikin vahvempi, jos jälkivaikutus löytyisi suoraan lainsäädännöstä.

- Työntekijän työehtojen jatkuminen ennallaan työehtosopimuksen päättymisen jälkeen on kirjattava lainsäädäntöön, toisin sanoen jälkivaikutusoppi on kodifioitava.
- Työehtojen jälkivaikutuksen tueksi on säädettävä riittävät oikeussuojakeinot, joihin työntekijä voi turvautua, mikäli työnantaja heikentää työehtoja yksipuolisesti.

Työvoimapulan ratkaiseminen

Suomessa on tällä hetkellä pulaa työvoimasta, myös teollisuudessa. Samaan aikaan työnantajat kuitenkin syyttävät työvoimapulaa myös silloin, kun syynä työvoiman saannin vaikeuksiin ei ole työntekijöiden saatavuus vaan tarjotut työsuhteen ehdot. Teollisuusliitto pitää tärkeänä, että työvoimapulan käsite määritellään oikein. Työvoimapulalla tulee tarkoittaa vain tilannetta, jossa on puutetta riittävän osaamisen omaavien työntekijöiden löytämisestä työsuhteeseen, jonka palkalla tulee toimeen ja jonka ehdot vastaavat tehtävän vaativuus huomioiden tavanomaisia, lähtökohtaisesti työehtosopimuksessa määritettyjä työsuhteen ehtoja.

Teollisuusliitto katsoo, että työvoimapulan ratkaisua on priorisoitava

Työvoimapulan koskiessa useita toimialoja on ensisijaisesti ratkaistava yhteiskunnan perustoimintojen suorittamiseen liittyvien tehtävien ja korkean tuottavuuden työpaikkoihin tarvittavien työntekijöiden saatavuus. Erityisesti vientiteollisuuden tarvitseman työvoiman saatavuus on kriittistä, jotta teollisuuden toiminta ja investoinnit Suomessa voidaan turvata. Korkean tuottavuuden työpaikat myös tuottavat eniten uutta työtä ja verotuloja suomalaisen yhteiskuntaan. Suomessa ei pidä edistää sitä, että ihmiset elättävät pysyvästi itsensä yhdistämällä matalapalkkaisia lyhytkestoisia tai osa-aikaisia työsuhteita ja sosiaaliturvaa. Nykyisen työvoimapulan oloissa sille ei ole myöskään yhteiskunnallista tarvetta.

- Teollisuusliitto haluaa, että työvoimapulan ratkaisemisessa priorisoidaan yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittiset alat ja korkean tuottavuuden vientiteollisuus.

Alustatalouden kautta tehtävä työ on yrittäjyydeksi naamioitua ansiotyötä

Monen alustataloustyön pääasiallinen tarkoitus on työn halpuuttaminen työsuhteen ehtoja ja työnantajavelvollisuuksia kiertämällä. Alustataloustyö ja erilaiset pätkä- ja silpputyön muodot synnyttävät tuloloukkuja, alentavat työn tuottavuutta ja saattavat pitkittää etenkin nuorten ja maahanmuuttajien siirtymistä vakituisille työmarkkinoille. Tämä on väärin sekä työntekijöitä että koko yhteiskuntaa kohtaan. Työntekijöitä on silpputyön tekemisen sijaan kannustettava kouluttautumaan aloille, joilla on työvoimapulaa ja mahdollista hankkia suomalaisia keskiansioita vastaava toimeentulo ammatillisen keskiasteen suorittamista vastaavalla osaamisella. Mahdollisuuksia muunto- ja täydennyskoulutukseen teollisuuden työvoimapula-aloille on lisättävä. Muuttoavustusta kehittämällä on tuettava työntekijöiden siirtymistä sinne, missä työpaikkoja on saatavilla.

- Työntekijöitä on kannustettava siirtymään kokoaikaisiin, mahdollisimman korkean tuottavuuden työtehtäviin. Matalan tuottavuuden alustatyö ei ole pitkällä aikavälillä kestävä tapa nostaa työllisyysastetta ja vahvistaa hyvinvointivaltion rahoituspohjaa.
- Sosiaaliturvan ja silpputyön yhdistämistä pysyvänä toimeentulon hankkimisen menetelmänä ei pidä kannustaa. Myös Saksa on korjaamassa Hartz-lakien virheitä.
- Työntekijöiden tiedonsaantia ja mahdollisuuksia aikuisopiskeluun ja muunto- tai täydennyskoulutukseen on parannettava.
- Työntekijöiden liikkuvuutta on tuettava kehittämällä muuttoavustusjärjestelmää anteliaammaksi ja kannustavammaksi.

Työperäistä maahanmuuttoa on edistettävä oikeudenmukaisesti

Työvoimapulan ratkaisemiseksi on esitetty myös työperäisen maahanmuuton lisäämistä. Kansainvälisyvässä maailmassa on luonnollista, että ihmiset muuttavat maasta toiseen eri syistä. Yhtä luonnollista on, että nämä ihmiset pyrkivät elättämään itsensä ja perheensä tekemällä työtä.

Teollisuusliiton periaatteellinen kanta on, että kaikessa Suomessa tehtävässä työssä noudatetaan Suomen lakia ja työehtosopimuksia. Työperäinen maahanmuutto on hyväksyttävää vain, jos tästä pidetään kiinni. Väestörakenteeseen ja työvoimapulaan liittyvät haasteet eivät saa olla tekosyitä joustaa lakien ja sopimusten noudattamisesta. Matalapalkka-alojen työvoimapulaa ei pidä ratkaista tuomalla Suomeen laajasti ulkomaista työvoimaa, ellei samalla kiinnitetä merkittävää huomiota alojen palkkaukseen ja työehtoihin sekä niiden valvontaan. Tiedot ulkomaisen työvoiman hyväksikäytöstä osoittavat, että nykyisen lainsäädännön ja sen valvonnan oloissa Suomi ei ole vielä valmis maahanmuuton merkittävään edistämiseen.

Puolueiden, lainsäätäjien ja viranomaisten on tunnistettava ja tunnustettava ne epäkohdat, joita monesti liittyy varsinkin matalammin koulutetuilla aloilla maahanmuuttajataustaisten työsuhteisiin Suomessa. Suurin osa näistä epäkohdista jää edelleen huomiotta ja ratkaisematta. Teollisuusliitto haluaa tehdä selväksi, että heikomman osapuolen suojelemisen periaatteen täytyy ulottua työsuhteissa myös maahanmuuttajiin. Alipalkkaus, ylipitkät työpäivät, lomien kieltäminen ja taukojen puute eivät ole koskaan työntekijän, vaan työnantajan vika. Maahanmuuttajien hyväksikäyttötilanteissa lakia ja sopimuksia rikkovia työnantajia saadaan harvoin vastuuseen. Tämän on muututtava, mikäli työperäistä maahanmuuttoa halutaan lisätä.

- Työperäisen maahanmuuton edistäminen edellyttää kiskonnan tapaista työsyrijintää koskevan lainsäädännön selkiyttämistä ja paljon ulkomaista työvoimaa käyttävien alojen, kuten alkutuotannon kausityöntekijöiden työehtojen valvonnan parantamista.
- Ulkomaalaisilla työntekijöillä on oltava todellinen mahdollisuus ilmoittaa kohtaamistaan epäkohdista ja vaatia niiden oikaisua ilman pelkoa työ- tai oleskeluluvan menettämisestä. Marinin hallituksen lakimuutoksen vaikutuksia on tältä osin seurattava.
- Työsuojelutarkastuksia on lisättävä yrityksissä, joissa käytetään paljon ulkomaista työvoimaa epäkohtien korjaamiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi.
- Ulkomaalaisille työntekijöille on tarjottava riittävä oikeudellinen tuki ja neuvonta ongelmatilanteissa, jotta nämä tuntevat oikeutensa ja kykenevät puolustamaan niitä.

Työelämän pelisäännöt tutuksi

Kun yritykset harjoittavat kansainvälistä rekrytointia, on työntekijöille tehtävä selväksi heidän oikeutensa ja velvollisuutensa suomalaisen työehtojärjestelmän puitteissa.

- Lisätään aluehallintoviranomaisten kykyä ja oikeuksia valvoa työnantajien työntekijöille antamaa perehdytystä suomalaisesta työlainsäädännöstä ja työehtojärjestelmästä sekä sanktoida puutteellista perehdytystä tai virheellisen tiedon antamista.
- Velvoitetaan työnantajayritykset antamaan laajamittaiset kansainväliset rekrytoinnit tiedoksi ammattiliitolle ja varaamaan työntekijöitä edustavalle liitolle mahdollisuuden tavata ja tiedottaa työntekijöitä työnantajan osoittamissa tiloissa.

Työlupien myöntämisessä on huomioitava alan järjestäytyneisyys

Työehtosopimukset mahdollistavat reilut työehdot ja kohtuulliset vähimmäispalkat. Yritykset, joissa sovelletaan työehtosopimusta, ja joilla on valittu luottamusmies, ovat vähemmän alttiita työperäiselle hyväksikäytölle ja yrityksille kiertää suomalaisen työelämän pelisääntöjä ulkomaisen työvoiman avulla. Erityisesti alkutuotannon lähetetyt työntekijät ovat haavoittuvassa asemassa.

- EU- ja ETA-alueen ulkopuolisen työvoiman tarveharkinnasta on pidettävä kiinni.
- Tarveharkinnan piirissä olevien ulkomaalaisten työluvan myöntämisen ehtoja on kiristettävä toimialoilla, joissa ei ole käytössä yleissitovaa työehtosopimusta.
- Kytetään työlupaprosessi tiiviimmin osaksi järjestäytyneitä työmarkkinoita – työehtosopimuksen soveltaminen työnantajayrityksessä oltava edellytyksenä työluvan myöntämiselle.
- Alkutuotannon kausityöntekijöiden hyväksikäytön kitkeminen on asetettava etusijalle viranomais-toiminnassa ja lainsäädäntötyössä.

Lakia ja järjestystä on noudatettava

Palkkavarkaus on varkaus, josta ei Suomessa seuraa rangaistusta. Ilman uskottavia sanktioita ja riittäviä valvontaresursseja työelämän lainsäädäntö jää pelkäksi tyhjäksi kirjaimeksi. Teollisuusliitto pitää valitettavana, että Suomeen on päästetty syntymään kahdet työmarkkinat. Tämän seurauksena erityisesti maahanmuuttajataustaiset työntekijät ovat liian usein hyväksikäytön uhreja. Juhlapuheita maailman parhaasta työelämästä ei voida pitää niin kauan, kun työmarkkinoilla tapahtuu järjestelmällistä ihmisten hyväksikäyttöä taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi.

- Työmarkkinarikollisuuden kitkemiseksi ja torjumiseksi työntekijöiden hyväksikäytöstä tulevia sanktioita on kiristettävä.
- Viranomaisten toimintavaltaa sanktioiden määräämiseen on laajennettava nykyisestä. Viranomaisille on annettava mahdollisuus hallinnollisten maksuseuraamuksen määräämiseen palkkavarkaudesta ja työperäisestä hyväksikäytöstä.
- Työntekijöihin kohdistuvan hyväksikäytön on aina johdettava epärehellisellä menettelyllä saadun taloudellisen hyödyn menettämiseen.
- Hyväksikäyttöön syyllistyvältä työnantajalta on kiellettävä rekrytoinnit ulkomailta entistä pidemmäksi ajaksi. Nykyinen 6 kuukauden määräaika on liian lyhyt.
- Jatketaan uhrien oikeusaseman parantamista, jotta uhrit uskaltaisivat kertoa viranomaisille tai ammattiyhdistysliikkeelle kohtaamistaan laiminlyönneistä.

Kuva: Jarno Artika

Osaamisen kehittäminen

Teollisuusliitto haluaa kunnianpalautuksen suomalaiselle teknologiselle osaamiselle ja ammattitaidolle. Teollisuuden työvoimapula johtuu osaltaan työntekijäammattien heikentyneestä arvostuksesta, josta teknologia-alojen koulutuksen ja työpaikkojen vetovoima on suoraan riippuvainen. Kunnianpalautus alkaa perusasteelta, jonka opetussuunnitelmaan on lisättävä mekaniikan ja tekniikan perusasioiden hallintaa edistävää sisältöä. Kädentaitojen perustason hallintaa tulisi pitää samanlaisena yleissivistykseen ja kansalaisen perustaitoihin kuuluvana asiana kuin luonnontieteiden perusteiden ymmärtämistä. Näiden taitojen opettaminen on Teollisuusliiton mielestä huomioitava myös opettajakoulutuksessa.

Teollisuusliitto haluaa puolueiden sitoutuvan ammatillisen koulutuksen pitkäjänteiseen ja yhdensuuntaiseen kehittämiseen yli hallituskausien. Tempoilevat reformit heikentävät koulutuksen laatua ja vaikeuttavat tulosten arviointia. Koulutuksenjärjestäjien ja työnantajien kumppanuuksia sekä tutkintojen jatko-opintokelpoisuutta on vahvistettava. Työelämän pelisääntöjä ja työntekijän oikeuksia koskevassa opetuksessa myös yhteistyötä ammatiliittojen kanssa on edistettävä..

Työvoimapula ja teollisuuden rakennemuutos

Koulutusjärjestelmämme ei pysty tuottamaan nykyisellään riittävästi osaavia ammatillaisia vastaamaan teollisuuden tarpeita. Arvopohjaisia uravalintoja tekevälle sukupolvelle on kerrottava selvästi, miten teollisissa ammateissa voi muuttaa maailmaa arvojensa mukaisella tavalla. Erityisesti naiset on saatava hakeutumaan teollisuuden ammatteihin entistä laajemmin.

- Seuraavan hallituksen on painotettava koulutuspolitiikassaan tekniikan ja teknologian alojen monipuolisuutta ja soveltuvuutta kaikille.
- Tulevalla vaalikaudella tulee panostaa teollisen ja teknologia-alan koulutuksen resursseihin ja laatuun.
- Teollisuuden työvoimapulaa helpotetaan parantamalla alan houkuttelevuutta ja tekemällä pitkäjänteistä työtä sukupolittuneiden toimialaan liittyvien mielikuvien purkamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen resurssit

Ammatillisessa koulutuksessa on turvattava riittävä lähiopetuksen, teorian ja yleissivistävien aineiden taso. Opettajamitoituksen on oltava riittävä suhteessa opiskelijamäärään, ja opettajille on turvattava riittävät resurssit laadukkaan opetuksen tarjoamiseksi.

- Ammatillisen koulutuksen tulevaisuusinvestoinnit on Marinin hallituksen toimesta muutettu pysyviksi menoiksi 50 miljoonan euron osalta. Tämän oikean päätöksen lisäksi tulisi myös loput 30 miljoonaa euroa muuttaa pysyväksi rahoitukseksi.
- Valinnaisten opiskelualaan liittyvien yleissivistävien kurssien tarjontaa on laajennettava ja opintokokonaisuuksien suorittamiseen tulee olla selkeä positiivinen kannustin, vaikka opiskelija ei suorittaisi kaksoistutkintoa.
- Ammatillisen koulutuksen rahoitus on turvattava 10–15 vuoden ratkaisulla, joka rajataan sopeutus-toimien ulkopuolelle..

Ammatillisen koulutuksen arvostuksen parantaminen

Teollisuusliitto katsoo, että ammatillinen toinen aste on viimein saatava tasa-arvoiseksi lukio-opintojen kanssa. Ammattitutkinto valmistaa koulutusalan monipuolisiin ja vaativiin ammattitehtäviin. Tämän tulee näkyä myös työpaikalla tapahtuvan opiskelun aikana opiskelijoille annettavissa tehtävissä.

- Yleissivistäviä opintoja osana ammatillista tutkintoa on laajennettava ja luotava ammatillisille opiskelijoille ammattitaitoa vahvistavia yleissivistävien opintojen kokonaisuuksia.
- Hallinnolliset esteet yleissivistävän ja ammatillisen toisen asteen välillä on purettava.
- Ammatillisten tutkintojen on oltava laajasti jatko-opintokelpoisia myös korkea-asteen opintoihin.

Jatkuva oppiminen

Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia on edelleen parannettava ja mahdollistettava työuralla kehittyminen koko työuran varrella.

- Valintakoeuudistuksen aiheuttamat heikennykset ammatillisesti koulutettujen jatko-opintomahdollisuuksiin on oikaistava.
- Vapaan sivistystyön kurssien hyväksilukua myöhemmissä opinnoissa on edelleen lisättävä sekä tukea oppilaitoksia kurssirakenteen kehittämisessä Koski-rekisteröintikelpoiksi.

Oppisopimuskoulutuksen kehittäminen

Oppisopimuskoulutus on merkittävä osa suomalaista ammatillista koulutusta, jonka laadun seuranta ja opetuksen monipuolisuutta Teollisuusliitto pitää tärkeänä.

- Oppisopimuskoulutuksessa tulee toteutua riittävien yleisien alaan liittyvien valmiuksien ja taitojen oppiminen.
- Oppisopimuskoulutettaville tulee maksaa työehtosopimuksen mukaista, työsuoritusta vastaavaa palkkaa. Kemianteollisuuden ja Teollisuusliiton käyttöön ottaman mallin vaikutuksia on seurattava.
- Oppisopimuskoulutettava on ensisijaisesti hankkimassa ammattitaitoa. Oppisopimusta ei saa käyttää työn polkuhinnoitteluun.

Yritysten vastuu henkilöstön osaamisen kehittämisessä

Koulutusjärjestelmä ei yksinään voi vastata osaamistarpeeseen. Teollisuusliiton luottamusmieskyselyn mukaan valitettavan pieni osa teollisuuden alojen työnantajista panostaa työntekijöidensä osaamisen vahvistamiseen pitkäjänteisesti. Sama kehitys näkyy työntekijäryhmissä toimialasta riippumatta työ- ja elinkeinoministeriön työolobarometrissä. Työurien aikainen lisäkoulutus kasaantuu voimakkaasti korkeammin koulutetuille työntekijöille.

- Työntekijätehtävissä toimivien ihmisten työurien aikaisen osaamisen kehittämisen vahvistamiseksi on valmisteltava kannustinjärjestelmä, jonka avulla kannustetaan työnantajia panostamaan nykyistä enemmän työntekijätehtävissä toimivien osaamisen lisäämiseen.

Kuva: Kiti Haila

Tavoitteeksi energiaomavaraisuus

Sota Ukrainassa ja siitä seuranneet pakotteet ovat osoittaneet tuontien riippuvuudesta seuraavan haavoittuvuuden. Suomen suhteellisen vähäisen riippuvuus Venäjältä tuodusta öljystä, kaasusta ja sähköstä on ollut maallemme vahvuus tuoreimman kriisin olosuhteissa. Erityisesti pohjoismaisen sähköpörssin kautta olemme kuitenkin kytköksissä Keski-Euroopan energiamarkkinoihin, joilla ei ole tehty yhtä kaukonäköistä energiapolitiikkaa.

Teollisuusliitto edellyttää Suomen tavoittelevan energiaomavaraisuutta yhteiskunnan toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi

Emme voi ennakoida, kuinka kauan nykyinen sota Euroopassa jatkuu ja millaiseksi olot sotatoimien päättyessä vakiintuvat. Emme tiedä sitäkään, mikä on seuraava kriisi, joka Suomea ja Eurooppaa koskettaa. Kotimainen teollisuus tarvitsee luotettavasti ja vakaalla hinnalla tarjolla olevaa energiaa ympäri vuoden kaikkina vuorokaudenaikoina – sodassa ja rauhassa, kriisissä ja normaaleissa oloissa.

Teollisuusliiton jäsenet ja heidän työnantajansa kykenevät myös tarjoamaan ratkaisut, joiden avulla saadaan puhdasta, tehokkaasti tuotettua kotimaista energiaa toimintavarmasti. Suomessa voidaan rakentaa ja ottaa käyttöön lisää uusiutuvia ja päästöttömiä energialähteitä sekä energian varastointiin ja muuntamiseen liittyvää tekniikkaa. Ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti tuki on kohdistettava uusille ja demonstraatiovaiheessa oleville tuotantoteknologioille, kuten geotermiselle energialle, energia-yhteisötoiminnan vaatimalle teknologialle ja kehittyneille biopolttoaineille.

- Seuraavan hallituksen on selvitettävä konkreettiset lainsäädännölliset muutostarpeet pienydinvoiman hyödyntämiseksi kaukolämmön tuotannossa ja teollisuudessa. Tarvittavat lait on valmistettava ja hyväksyttävä vaalikauden loppuun mennessä kansallisen ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti.
- Kotimaisen uusiutuvan energian käyttöönottoa on tuettava kansallisen ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti keskittämällä tukirahoitus ja verotuet uusien teknologioiden käyttöönottoon. Uusiutuvan energian vaatimien laitteistojen ja asennusten kotimaiseen osaamiseen ja turvallisiin hankintaketjuihin on kiinnitettävä erityistä huomiota..

Kansallinen ilmasto- ja energiastrategia vastaamaan omavaraisuustavoitetta

Strategian ilmastotavoitteiden toimeenpanossa on huomioitava fossiilisista tuontipolttoaineista irtautumisen ensisijaisuus suhteessa turpeen ja metsähakkeen energiakäytön vähentämiseen. Kotimaisen vihreän vedyn ja sähköpolttoaineiden tuotantoon on panostettava. Energiaomavaraisuuteen on pyrittävä siten, että sähkömarkkina ei häiriinny yhteiskuntaa haittaavalla tavalla ja Suomi pysy osana pohjoismaista sähköpörssiä. Muut pohjoismaat ovat Suomelle luonteva kumppani myös energiaturvallisuuden vahvistamisessa.

Uusiutuvan energian ja vihreän vetytalouden edistäminen sopii erinomaisesti osaksi energiaomavaraisuuden tavoittelua. Markkinaehtoisesti kannattavan uusiutuvan energian, kuten tuuli- ja aurinkoenergian tai maalämmön osalta tärkeintä on edistää näiden energiamuotojen kytkeytymistä sähkö- ja lämpöjärjestelmien kokonaisuuteen. Esimerkkeinä tästä mahdollisuudet hyödyntää tuotantohuippuja energiavarastojen täyttämiseen, vedyn tai maakaasua korvaavan synteettisen metaanin tuotantoon.

- Kivihiilestä, öljystä ja maakaasusta irtautuminen on huoltovarmuussyistä määritettävä ensisijaiseksi tavoitteeksi suhteessa turpeen ja metsähakkeen energiakäytön vähentämiseen.
- Valmius turpeen ja metsähakkeen laajaan energiakäyttöön on säilytettävä niin kauan kuin Ukrainassa käytävä sota ja siitä aiheutunut energiakriisi jatkuvat.

- Kotimaisen vihreän vedyn ja sähköpolttoaineiden tuotantoa, jakelua ja käyttöönottoa teollisuudessa ja liikenteessä on edistettävä julkisilla toimilla osana irtautumista ulkomaisista tuontipolttoaineista.
- Markkinaehtoisen uusiutuvan energian kytkeytymistä osaksi energijärjestelmän kokonaisuutta on edistettävä.

Hukkalämpö hyötykäyttöön

Suomessa syntyy vuosittain 130 TWh hukkalämpöä, josta teollisuuden osuus on 15 TWh. Kansallisen ilmasto- ja energiastrategian arvion mukaan tästä 35 TWh voitaisiin hyödyntää lämmöntuotannossa. Teollisuusyritysten taloudellisia riskejä on kompensoitava, jotta investoinnit tämän potentiaalın hyödyntämiseksi käytetään.

- Teollisuuden hukkalämpöjä on hyödynnettävä nykyistä paremmin kaukolämmön tuotannossa. Konkreettiset hyödyntämiskohteet on kartoitettava vaalikaudella, osoitettava kannustinrahaa hankkeiden toteuttamiseen ja purettava mahdolliset hallinnolliset esteet.

Oikeudenmukaisen siirtymän turvaaminen

Ukrainassa käytävän sodan myötä irtikytkentä fossiilisista polttoaineista nopeutuu. Nopea irtautuminen näkyy työntekijöiden lompakoissa ja teollisuuden kustannuksissa. Siirtyminen pois fossiilisista polttoaineista tapahtuu oikeudenmukaisesti, kun tehdyt päätökset ovat oikeutettuja ja reiluja kansalaisten silmissä. Tämä edellyttää tukea muutosten vaatimiin investointeihin ja välittömien negatiivisten vaikutusten pehmentämistä niille, jotka tarvitsevat siirtymäaikaa korvaavaan teknologiaan. Mikäli tässä ei onnistuta, voi välttämättömillekin ratkaisuille olla vaikeaa saada tukea kansalaisilta.

Teollisuusliitto katsoo, että liikkumiskustannusten kasvupaineita on kyettävä helpottamaan työntekijöille samalla, kun kohdennetaan tukea ekologisesti kestävämpiin kulkemuotoihin siirtymiseen. Merkittävä osa suomalaisesta teollisuudesta sijaitsee alueilla, joissa julkinen liikenne ei ole realistinen vaihtoehto työn ja elämän vaatimaan liikkumiseen. Muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne tarkoittaa sitä, että fossiilisten polttoaineiden käytön lopettamisen nopeutuessa mahdolliset lisätuet kansalaisten liikkumiseen eivät merkittäväällä tavalla hidasta siirtymää, mikäli samaan aikaan uusien teknologioiden käyttöönottoa tuetaan riittävästi.

- Määräaikaista matkakuluvähennyksen korotusta on jatkettava, mikäli polttoaineen hinta jää pysyvästi korkealle tasolle
- Uusiutuvia käyttövoimia käyttävien ajoneuvojen hankintaa on tuettava osana oikeudenmukaista siirtymää
- Liikennepoliitikassa on jatkossakin huomioitava, että kaikissa osissa Suomea julkinen liikenne ei ole realistinen vaihtoehto työn ja elämän vaatimaan liikkumiseen.

Sähkön hinnannousua on kompensoitava niille kotitalouksille, joilla on heikoin kyky supistaa omaa kulutustaan

Suorasähkölämmitystä käyttävät pieni- ja keskituloiset kotitaloudet ovat erityisen haavoittuvaisia. Syksyllä 2022 hyväksytty malli, jossa omavastuuosuuteen on kytketty mahdollisuus saada tukea sähköläskuun verovähennyksen tai suoran tulonsiirron kautta, on Teollisuusliiton näkökulmasta lähtökohdaltaan perusteltu, vaikka tuki kohdistuu osittain epätarkoituksenmukaisesti. Tukimallia on edelleen kehitettävä osana lainsäädäntöä käytettäväksi tarvittaessa uusien energiakriisien uhatessa. Omavastuuosuuden ja kuukausittaisen tai vuosittaisen enimmäistuen tasoa on tarkasteltava talven kokemusten osalta, jotta tuki toimii tarkoitetulla tavalla mahdollistaen välttämättömän sähkönkulutuksen, mutta säilyttäen kannustimen sähkön säästämiseen.

Pieni- ja keskituloisten kotitalouksien kykyä pienentää energiankulutustaan elämänlaadun kärsimättä ja irtautumista suorasta sähkölämmityksestä ja fossiilisista polttoaineista on tuettava suorilla energia-remonttiavustuksilla ja osoittamalla vuoden 2023 alusta käyttöön otetun energiaomavaraisuuslainan toteuttamiseen riittävät talous- ja ohjeistusresurssit.

- Sähkön hinnannousun kompensointiin tarkoitettujen keinojen toimivuutta ja riittävyttä on seurattava. Malliin on tehtävä tarvittaessa parannuksia ja se on jätettävä lainsäädäntöön pysyväna varautumiskeinona mahdollisiin uusiin energiakriiseihin.
- Kotitalouksien irtautumista fossiilisista energialähteistä ja suorasähköstä lämmityksessä on tuettava osoittamalla suoriin remonttitukiin riittävästi rahoitusta ja myöntämällä energiaomavaraisuuslainatakaus.

Energiayhtiöiden ylisuuria voittoja on rajoitettava

Globaali energiakriisi sekä päästöoikeuksien hintojen ja fossiilisten polttoaineiden hintojen nousu ovat korottaneet kaiken energian hintaa riippumatta siitä, ovatko kyseisen energiamuodon tuotantokustannukset nousseet vai eivät. Tämä on johtanut useiden energiayhtiöiden saamiin ansiottomiin niin sanottuihin Windfall-voittoihin samalla, kun valtiovalta joutuu kompensoimaan kohtuuttomia energiakustannuksia kuluttajille.

- Teollisuusliitto vaatii, että energiayhtiöiden voittoja rajoitetaan säätämällä Windfall-vero, joka ehkäisee perusteettomia hinnan nostoja ja jonka tuotto pitää käyttää kompensatiomaksujen kattamiseen.

Kuva: Jaakko Heikkilä

Kestävää kasvua tukeva teollisuuspolitiikka

Kansantalouden rakenteellista epätasapainoa ei voida ratkaista pelkästään leikkauksilla tai verotusta kiristämällä. Teollisuusliitto pitää keskeisimpinä keinoina yhteiskunnan taloudellisen kestävyysvahvistamisella työllisyysasteen nostamisella, työn tuottavuuden parantamisella, teollisuustuotannon jalostusarvon nostamisella ja siirtymistä energia- ja luonnonvarataloudeltaan kestävään yhteiskuntaan.

Suomessa tehtävän työn arvon nousu on paras tapa vahvistaa julkista taloutta ja lisätä valtion tuloja. Teollisuusliitto haluaa puolueilta selkeitä ja konkreettisia vastauksia siihen, miten näitä tavoitteita edistetään. Löysät puheet ”rakenteellisista uudistuksista”, ”joustavoittamisesta”, ”digitalisaatiosta” tai ”paikallisesta sopimisesta” eivät kelpaa. Tarvitaan kestävä kasvua synnyttävää teollisuus- ja elinkeinopolitiikkaa.

Suomi voi luoda uutta kasvua energiasiirtymän vauhdittumisen ja Venäjän-kaupasta irtautumisen luomien markkinoiden varaan. Suomalainen teollisuus kykenee tarjoamaan eurooppalaisille kumppanimaille ratkaisuja energiatehokkuuden, vihreän siirtymän, uusiutuvien raaka-aineiden hyödyntämisen ja puolustustarvikeratkaisuiden suhteen. Tämä tilaisuus on täysimääräisesti hyödynnettävä. Teollisuusliitto edellyttää puolueilta ja myös seuraavalta hallitukselta vahvaa sitoutumista osaamisen, tutkimuksen ja tuotekehityksen sekä suomalaisen teollisuuden brändityön edistämiseen.

- Suomen teollisuuden toimintaedellytykset on turvattava Ukrainan sodasta huolimatta varmistamalla raaka-aineiden ja komponenttien toimitusketjut.
- Teollisuuden edellytyksiä tarjota ratkaisuja Venäjän energiasta irtautuville kumppanimaille esimerkiksi Business Finlandin kautta on vahvistettava varmistamalla riittävä demonstraatiohankkeiden rahoitus.

Suomen teollisuus on menestynyt hyvin viime vuosina

Suomalaisen teollisuustuotannon määrä on kasvanut ja tuotteet käyvät kaupaksi. Kilpailukyky on kunnossa. Suomella on loistavat mahdollisuudet rakentaa entistä vahvempaa kasvua, mutta kovassa kilpailussa se vaatii tarvittavia ja oikein kohdistettuja teollisuuspoliittisia panostuksia. Suomalaisella teollisuudella on selkeitä vahvuuksia arktisessa ja meriteollisessa osaamisessa, biomateriaalien hyödyntämisessä ja informaatioteknologiassa.

Suomalaisen teollisuuden vahvuus on maailman kärkeä olevassa teknologisessa osaamisessa, luovissa ja uusissa ratkaisuissa sekä korkeassa tuotannon laadussa ja luotettavuudessa. Työvoiman hinnalla tai etäisyydellä suuriin markkina-alueisiin emme kykene kilpailemaan, joten jatkossakin on panostettava korkeaan jalostusarvoon.

Teollisuuden kilpailukykyyn säilyttäminen vaatii myös suoria elinkeinotukia. Tukien on oltava tarkkarajaisia ja niiden määrän on perustuttava tutkittuun tietoon vaikuttavuudesta ja kilpailijamaiden toiminnasta. Kilpailua vääristäviin yritys- ja elinkeinotukiin kuluja rahoja voidaan tehokkaammin käyttää elinkeinotoiminnan edistämiseen esimerkiksi panostamalla tutkimukseen, koulutukseen, liikenne- ja datansiirtoinfrastruktuuriin.

Tukipolitiikassa on seurattava tarkasti sitä, miten merkittävimmät kilpailijamaat, kuten Saksa, Ruotsi ja Hollanti, tukevat omaa teollisuuttaan ja pyrittävä EU:n kilpailu- ja valtiontukilainsäädäntöä kehittämällä pääsemään tilanteeseen, jossa perusteettomat ja kilpailua vääristävät tukijärjestelyt puretaan. Suomalainen teollisuus ei saa joutua epäsuotuisaan asemaan siksi, että muissa maissa maksetaan tukia, jotka Suomesta puuttuvat tai tulkitaan EU:n valtiontukikäytäntöjä yritysten kannalta edullisemmin.

- Teollisuuden jalostusastetta on nostettava panostamalla julkiseen tutkimukseen ja tukemalla yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa.
- Vääristävät elinkeinotuet on pyrittävä purkamaan globaalilla ja EU-tasolla. Suomalainen teollisuus ei saa ajautua epäedulliseen asemaan kilpailijamaiden avokätisemmän tukikäytännön tai tukiehtojen tulkinnan vuoksi.

Vaikuttavia elinkeinotukia

Parhaiten vaikuttavina elinkeinotukien muotoina Teollisuusliitto pitää investointitukia ja demonstraattiorahoitusta, joka mahdollistaa toimialojen monimuotoistumista ja uusien teknologioiden lanseeraamista kaupalliseen käyttöön. Lisäksi on perusteltua, että ilmastonmuutoksen hillintään liittyvää toimintaa tuetaan. Päästövähennysten aikataulu ja määrä perustuvat poliittiseen tavoitteenaseteluun ja markkinamekanismi ohjaa toimintaa vain päästökaupan piirissä olevan toiminnan osalta. Tämänkin markkinan toimintaperiaate perustuu poliittiseen ohjaukseen, joten päästöoikeuksien hintojen noustessa etenkin teollisuutta, jonka siirtyminen pois fossiilienergiasta vaatii kalliita ja pitkäkestoisia investointeja, on syytä tukea esimerkiksi päästökauppakompensaation piiriin kuuluvan sähköistämistuen avulla jatkossakin.

Suomen on toimittava petrokemianteollisuuden saamiseksi EU:n päästökauppakompensaation tukiehtojen piiriin, jotta kyseinen teollisuudenala voi toteuttaa hiilineutraalisuuteen tähtäävät investoinnit kohonneista sähkön hinnoista huolimatta. Suomalaisen petrokemianteollisuuden merkitys biopohjaisten polymeerien kehityksessä ja metsäteollisuuden sivuvirtojen hyödyntämisessä tekee alasta merkittävän ja potentiaalisen kasvualan. Mikäli alan toimintaedellytyksiä ei Suomessa kyetä turvaamaan, tuotanto siirtyy lähemmäs suuria markkina-alueita.

EU:n yhteiset ilmastotavoitteet eivät kohteile eri asemassa olevia maita tasapuolisesti. Suomessa valtion on tuettava teollisuutta siirtymässä siltä osin, kun päästötavoitteiden saavuttaminen aiheuttaa yrityksille kilpailuhaittaa suhteessa verrokkimaihin. Näissäkin tuissa on kuitenkin painotettava uusien tuotteiden ja työpaikkojen syntymistä, kustannustehokkuutta ja ilmastopoliittista vaikutavuutta. Jos jokin näistä kolmesta kriteeristä jää toteutumatta, tukijärjestelmä on purettava tai kohdennettava uudelleen palvelemaan näitä tavoitteita.

- Petrokemianteollisuus on saatava EU:n päästökauppakompensaation piiriin, jotta alan toiminta ja päästöjä vähentävät ja tuotantoa uudistavat investoinnit Suomeen turvataan.
- Ilmastotavoitteiden saavuttamisessa elinkeinotuet ovat perusteltu keino vauhdittaa siirtymää ja kompensoida markkinoiden epäonnistumista.
- Suomen on tuettava niitä teollisuudenaloja, joihin kohdistuu ilmastotoimista aiheutuvaa kilpailukykyhaittaa suhteessa muihin EU-maihin. Tukien on oltava kustannustehokkaita, edistettävä työllisyyttä ja minimoitava päästöjen syntyminen.

Liikennejärjestelmä on yhteiskunnan verisuonisto

Kuljetuskustannukset ja liikenteen toimivuus ovat avainasemassa teollisuuden toimintaedellytysten kannalta. Teollisuusliitto pitää olennaisena liikennejärjestelmän suunnittelun pitkäjänteisyyttä ja systemaattisuutta, joka on saatu aikaan 12-vuotisten, neljän vuoden välein päivitettävien liikenneselonteokojen avulla. Liikennejärjestelmän kehittämistä ja Suomen tieverkoston korjausvelan kuomista umpeen on jatkettava vaalikaudella 2023–2027 tämän strategisen ohjauksen puitteissa. Perusväylänpidon määrärahoja ei saa leikata, vaan niitä on eduskunnan yksimielisen kannan ja Liikennekoalition esityksen mukaisesti nostettava vuositason sadalla miljoonalla eurolla 1,4 miljardiin euroon väyläverkoston korjausvelan kääntämiseksi laskuun. Teollisuuden logistiikan kannalta keskeiset liikenneinvestoinnit on toteutettava Väyläviraston suunnitelmien mukaisesti.

Väyläverkon kehittämisessä on huomioitava raskaan liikenteen tarpeet ja erityisesti itäisen Suomen liikenneyhteyksien kehittäminen, jotta alueen teollisuus saa tuotteensa markkinoille tehokkaasti ja kohtuulliseen hintaan tilanteessa, jossa itäraja on pysyväisluontoisesti kiinni. Alemman tieverkon osalta on kiinnitettävä erityistä huomiota metsäautotieverkoston ylläpitoon ja päällystämättömien teiden riittävään kuntoon, jotta ne soveltuvat liikennöintiin raskailla ajoneuvoyhdistelmillä. Liikenne- ja turvallisuuden kehittämiseen kohdennettu rahoitus on säilytettävä vähintään nykyisellä tasolla.

- Perusväylänpidon määrärahat on nostettava vaalikauden aikana sadalla miljoonalla eurolla 1,4 miljardiin vuositason väyläverkoston korjausvelan kääntämiseksi laskuun.
- Puolueiden on sitouduttava liikennepolitiikkaan, jolla teollisuuden kotimaan kuljetuskustannukset pidetään hallinnassa.
- Tieverkon kehittämishankkeissa on huomioitava raskaan tavaraliikenteen tarpeet ja alemman tieverkon kehittäminen raaka-ainekuljetusten turvaamiseksi.

Ammattiliikenteelle oikeudenmukainen siirtymä

Nopeutettu irtautuminen fossiilisista polttoaineista ei saa aiheuttaa äkillistä hintasokkia logistiikkakustannuksiin. Siirtymä on pehmentävä erityisesti ammattiliikenteelle. Fossiilisista polttoaineista luopumista pitää tukea vähäpäästöisiä kalustohankintoja kannustavilla investointituilla tai kaksinkertaisella verovähennysoikeudella. Hallituksen on edistettävä liikenne- ja viestintäministeriön laatimaa suunnitelmaa biokaasun jakeluverkoston kehittämisestä erityisesti raskaan liikenteen reittien varrella, jotta käyttövoiman vaihtaminen pois fossiilisista polttoaineista on myös käytännössä mahdollista.

- Osana kumipyöräliikenteen siirtymää pois fossiilisista polttoaineista on tuettava kuljetusyritysten päästövähennysinvestointeja sekä suoraan että laina- ja takausjärjestelyiden avulla.

Raideliikenne vaatii investointeja

Raideverkoston kapasiteettia on edelleen nostettava, jotta kasvava matkustajaliikenne ja rai-teilla kulkeva rahti mahtuvat rataverkkoon aiheuttamatta viivytyksiä tai rajoitteita liikennöinnin aikatauluille. Rautatierahdin osalta Tampereen ja Porin välinen ratayhteys, josta on yhteys myös Raumalle, on erityinen pullonkaula, jossa liikkuu runsaasti tavaraliikennettä, joka osaltaan rajoittaa matkustajaliikenteen lisäystä. Raideyhteyden parannukset on toteutettava Väyläviraston 2020 tekemän selvityksen mukaisesti.

Tampereen ja Jyväskylän välinen ratayhteys on toinen merkittävä rahdinkuljetuksen väylä, jonka liikenne on altis häiriöille. Yhteys on erikseen rakennettuja kohtaamispaikkoja lukuun ottamatta yksiraiteinen. Seuraavan hallituksen on toteutettava kaksoisraiteen suunnittelu koko matkalta ja valmistella hankkeelle rahoitus.

Suurten ratahankkeiden lisäksi raakapuun kuormauspaikkaverkostoa on ylläpidettävä ja kehitettävä Väyläviraston tekemien selvitysten mukaisesti vastaamaan raakapuun lisääntyntä raidekuljetusten tarvetta. Kuljetusketjun toimivuus ja kestävyys on merkittävä osa myös kestävästä suomalaista metsien käytöstä.

- Raideverkoston kapasiteettia on nostettava erityisesti rahtikuljetusten kannalta kriittisillä Tampere–Pori/Rauma ja Tampere–Jyväskylä-rataosuuksilla. Puunkuljetuksille keskeisten raakapuun kuormauspaikkojen kunnostaminen on keskeistä.
- Viennin kannalta tärkeän meriliikenteen toimintaedellytykset on turvattava, ja liikennepoliittien toimien vaikutukseen vientilogistiikkaan on arvioitava huolellisesti päätöksenteon yhteydessä.

Kuva: Miska Puumala

Kuva: Kiti Haila

Vastuullisesti hoidetut metsät ovat kestävän biotalouden edellytys

Suomalaisiin talousmetsiin kohdistuu suuria intohimoja kotimaisessa ja eurooppalaisessa keskustelussa. Metsä kasvaa täyteen mittaansa Suomessa keskimäärin 80–100 vuodessa, minkä vuoksi metsäpolitiikan on oltava kestävää vähintään samalla aikajänteellä. Luontevin ohjausväline metsäpolitiikalle on kansallisen metsä- ja biotalousstrategian päivittäminen vaalikausittain. Teollisuusliitto on huolissaan siitä, että metsien käyttö suomalaisen biotalouden toiminnan perusedellytyksenä uhkaa jäädä muiden näkökulmien varjoon.

Hyvin hoidettuna talousmetsä on monipuolinen ja uusiutuva teollisuuden raaka-aineen lähde, josta saatavaa puuta, kuitua ja jalostuksen sivutuotteina syntyviä ainesosia voidaan käyttää yhä laajemmin korvaamaan uusiutumattomia ja fossiilisia teollisuuden raaka-aineita. Uusiutuvuudestaan huolimatta puu on kuitenkin rajallinen luonnonvara, joten puun vastuullinen käyttö, tuotteiden pitkä elinkaari ja uusiokäytettävyys sekä korkea jalostusarvo ovat kaikki asioita, joita poliittisen ohjauksen on syytä edistää. Mitä pidemmälle puu jalostetaan Suomessa, sitä enemmän työtä ja vaurautta jokainen runko Suomelle tuottaa.

Suomalaisen metsätalouden on oltava kestävää myös sosiaalisesti. Metsätalouden harjoittajien on kannettava vastuunsa suomalaisten metsurien ja taimenistuttajien ammattikuntien säilymisestä. Metsätalouden työehtoja ei saa pyrkiä halpuuttamaan ulkomaisen työvoiman avulla eikä kotimaista metsätaloutta rakentaa ulkomaisen työvoiman saatavuuden varaan. Erityinen vastuu on valtion metsiä hoitavalla Metsähallituksella ja sen metsänhoidon kilpailuskriteereillä.

- Metsien käyttöä on ohjattava biotalous- ja metsästrategioiden päivittämisen kautta ja toimien on oltava linjassa vuoden 2035 hiilineutraaliteettitavoitteen kanssa nielujen lisäksi myös raaka-ainesiirtymän ja kiertotalouden tavoitteiden toteutumisen osalta.
- Metsähallituksen yhteiskunnallisiin velvoitteisiin on sisällytettävä sosiaalinen kestävyys siten, että se tukee kotimaisten metsänhoidon ammattilaisten saatavuutta ja alan työehtojen myönteistä kehitystä.

Suomen elinkeinorakenteesta ja erityisesti teollisuudesta suuri osa on vähintään välillisesti sidoksissa metsäteollisuuden toimintaan, sillä teknologiateollisuus tuottaa koneita metsäteollisuuden tarpeisiin, ja kemianteollisuus sekä eri metsäteollisuuden alat käyttävät toistensa tuotteita ja sivuvirtoja raaka-aineinaan. Hakkuumäärien muutokset ja raakapuun hinta näkyvät suoraan kaikkien teollisuudenalojen kannattavuudessa ja työllistävyydessä Suomessa. Useiden teollisuudenalojen uudet tuotekehitysohjelmat ja lanseeratut tuotteet perustuvat biopohjaisten kemikaalien, muovien, tekstiilien ja komposiittien tuottamiseen, missä Suomella on merkittävä kilpailullinen etu, josta on huolehdittava.

Kokonaisuudessaan biotalous, joka valtaosaltaan perustuu metsien taloudelliseen käyttöön, tuottaa suoraan 16 % Suomen bruttokansantuotteesta. Biotalous työllistää Suomessa suoraan lähes 300 000 ihmistä. Kansallisen biotalousstrategian tavoitteena on nostaa biotalouden tuotannon arvo 60 miljardista 100 miljardiin ja työllisyysvaikutus 400 000 ihmiseen vuoteen 2025 mennessä. Tässä tavoitteessa onnistuminen on keskeistä myös Pariisin ilmastositomuksen tavoitteissa pysymiseksi. Biotalouden laajentaminen korvaa fossiilisia raaka-aineita, lisää kiertotalouden mahdollisuuksia ja vähentää Suomen riippuvuutta tuontiraaka-aineista.

- Biotalous- ja metsätuotesektorin toiminnan ja kehittymisen edellytykset on turvattava takaamalla riittävä ja kohtuuhintainen raaka-aineen saanti. Kansallisten metsä- ja biotalousstrategioiden päivityksen yhteydessä on kiinnitettävä huomiota kiertotalouden tehostamiseen eri teollisuudenalojen välillä.
- Biopohjaisten tuotteiden elinkaaren pidentämiseen ja jalostusarvon nostamiseen on kiinnitettävä huomiota. Demonstraatiohankkeisiin ja alan tutkimustoimintaan on kohdennettava riittävästi rahoitusta ja tuotteiden vientimarkkinointia on edistettävä Business Finlandin kautta.

Metsien monimuotoisuus ja talouskäyttö voidaan Suomessa yhdistää

Metsien monimuotoisuuden vahvistaminen tavalla, joka palvelee myös metsänomistajien ja metsäteollisuuden taloudellisia etuja on helpompaa ja edullisempaa toteuttaa, kuin yksipuolisen sääntelyn ja mahdollisten kompensatiomaksujen kautta. Nykyisten metsäsertifiointijärjestelmien (PEFC/FSC) kehittäminen tarjoaa parhaat keinot metsäkohtaisten luonto- ja virkistysarvojen turvaamiseen. Monimuotoisuuden parantaminen ja taloudelliset intressit voidaan yhdistää ottamalla esimerkiksi kasvatuskuusikoissa käyttöön lehtipuuvyöhykkeitä, jotka samalla suojaavat kuusta kirjanpainajalta ja muilta tuhohyönteisiltä.

Hakkuumäärien tulisi seurata metsän vuotuista kasvua siten, että metsien hiilensidontakyky säilyy mahdollisimman suurena. Hiilinielun kehittämisessä on syytä seurata trendilukua, sillä yksittäisten vuosien välillä vaihtelu on suurta riippuen siitä, kuinka suuri osuus metsäpalstoista kunakin vuonna tulee harvennus- tai päätehakkuuikään. Kiinnittämällä erityistä huomiota puusta valmistettavien tuotteiden elinkaareen varmistetaan hiilen pysyminen mahdollisimman pitkään sidottuna ja parannetaan Suomen hiilitasetta vahvistamalla hiilivarastoja. Hakkuumenetelmien kehittämistä edelleen paremmin monimuotoisuutta suojaavaan ja metsien luontaista resilienssiä vahvistavaan suuntaan on syytä tukea suositusten ja monipuolisten metsänhoitokäytäntöjen avulla. Jyrkkiä sitovia määräyksiä lainsäädännössä on vältettävä.

- Metsänomistajia ja metsiä hyödyntäviä yrityksiä on kannustettava edelleen kehittämään metsänhoidollisia tekniikoita metsien monimuotoisuuden ja resilienssin vahvistamiseksi. Ohjaus on ensisijaisesti rakennettava sisään nykyisiin PEFC ja FSC -sertifiointijärjestelmiin.

Vahva ote EU:n metsäpolitiikkaan

Euroopan unionin Green Deal -ratkaisussa, Fit for 55 -paketin toimeenpanossa ja tulevaisu ympäristö-, ilmasto- ja luonnonvarapolitiikkaa ohjaavissa poliittisissa päätöksissä Suomen hallituksen on pidettävä huolta yhdessä muiden metsätaloudeltaan merkittävien jäsenmaiden kanssa siitä, että metsien merkitys ja pohjoismaisen metsätalouden toiminta huomioidaan päätösten teossa. Suomen metsät tarvitaan oman ekologisen siirtymämme toteuttamiseen, eikä niitä ole varaa käyttää kompensoimaan muiden EU-maiden laiminlyöntejä ilmastotoimien toteuttamisessa tai monimuotoisuuskadossa. Puunjalostuksen sivutuotteena syntyvä hake on voitava jatkossakin luokitella kestäväksi polttoaineeksi, sillä kaikissa olosuhteissa sen muu hyödyntäminen ei ole taloudellisesti tai ekologisesti kannattavaa. Markkinaohjaus ja lisääntyvä biopohjaisten raaka-aineiden kysyntä pitää huolen siitä, ettei muuten hyödynnettävissä olevia biomassan virtoja päädy polttoon.

EU:n uusiutuvan energian direktiivi on lopullisessa muodossaan kirjattava siten, että se mahdollistaa kivihilestä luopumisen tavoiteaikataulussa, vaikka puun polton määrä ylittäisi vuosien 2017–2022 tason. Puun kestävä energiakäyttö on historiallisten mittareiden sijaan mitoitettava suhteessa metsien hiilensidontaan ja kestävään hakkuutasoon. Puun säilyminen päästökaupan ulkopuolisena energialähteenä on Teollisuusliiton kannalta keskeisempi asia kuin uusiutuvan energian tukijärjestelmien piiriin pääseminen.

- Markkinamekanismiin on luotettava ensisijaisena ohjauskeinona raaka-aineen parhaaseen mahdolliseen käyttöön saamiseksi.
- Suomen on pidettävä EU-edunvalvonnassa huolta suomalaisen kestävän metsätalouden ja biotuotesektorin kehittymisen edellytyksistä ja estettävä pyrkimykset siirtää muiden maiden päästöjä tai luontokatoa suomalaisten vastattavaksi.
- EU:n uusiutuvan energian direktiivissä puun polton kestävä taso on määritettävä toteutuneen hiilen sidonnan ja kestävän hakkuutason mukaiseksi sitovan historiallisen rajan sijaan. Puunjalostuksessa syntyvä hake on jatkossakin katsottava uusiutuvaksi energiaksi.

Kuva: Johannes Teivo

Ilmastopolitiikka

Teollisuusliitto katsoo, että Suomen tavoite hiilineutraalisuudesta vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuudesta nopeasti tämän jälkeen on aikataulultaan realistinen ja kannatettava myös teollisuuden näkökulmasta. Konkreettisia toimia ja panostuksia puhtaiden teknologioiden käyttöönottoon tarvitaan kuitenkin lisää. Suomen kannattaa myös viennin edistämisen, teollisten työpaikkojen luomisen ja teollisuuden toimintaedellytysten turvaamiseksi tavoitella asemaa ilmastomuutoksen torjunnan edelläkävijänä. Teollisuus tarvitsee vakaita ja ennustettavia investointi- ja toimintaolosuhteita. Siksi tavoitevuoteen 2035 jäljellä olevat 12 vuotta ja kolme vaalikautta on käytettävä asetetun päämäärän onnistuneeseen saavuttamiseen. Teollisuuden osalta ilmastotavoitteiden aikataulua ei enää voi kiristää. On oletettavaa, että jo nykyisessä tavoitteessa pysyminen edellyttää joidenkin toimien kiirehtimistä toisten toimenpiteiden osoittautuessa odotettua vaikeammiksi tai hitaammiksi toteuttaa.

Teollisuuden työntekijät työskentelevät ilmastomuutoksen torjunnan eturintamassa

Teollisuusliiton jäsenet työskentelevät aloilla, jotka ovat avainasemassa ilmastomuutoksen torjunnassa. Teollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen auttaa osaltaan vastuullisen ilmastopolitiikan tekemistä silloin, kun toimintaedellytysten kehittäminen on kytketty yhteen vihreän siirtymän toteuttamisen edistämiseen.

Pelkkä ilmasto- ja ympäristömääräysten kiristäminen ei luo työpaikkoja vihreään talouteen Suomessa tai EU:ssa. Kilpailukyky määrittää, minne työpaikat syntyvät. Vaikka kiristykset EU:ssa luovatkin kysyntää vihreälle teknologialle, voi tuotanto sijoittua minne tahansa kustannustukien, TKI-panostusten tai valtiontukien ohjaamana. Elinkeinopoliittisen otteen on siksi oltava vahva ilmastotoimien saavuttamisessa.

- Vaalikaudella on edistettävä suomalaisen puhtaan teknologian vientiponnistuksia. Tämä lisää Suomen oman ilmastopolitiikan vaikuttavuutta ja toimenpiteiden oikeutusta suomalaisten keskuudessa.

Ilmastopolitiikan on oltava pitkäjänteistä ja ennakoitavaa

Teollisuuden ja energiantuotannon investointisyklit ovat pitkiä, vuosikymmenten mittaisia. Yksittäiset investoinnit voivat olla kokoluokaltaan satoja miljoonia tai miljardeja euroja. Jotta päätös investoinnista syntyy, toimintaympäristön on annettava selkeä signaali, ettei pitkä sitoutuminen tuota ennakoimatonta poliittista riskiä.

Vakaus ja ennustettavuus on ilmastopolitiikan vaikuttavuuden tärkein edellytys. Teollisuusliitto katsoo, että työ- ja elinkeinoministeriön valmisteleva ja päättyvällä hallituskaudella hyväksytty Uudistuvan teollisuuden strategia tarjoaa hyvät edellytykset teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamiselle ja vastuullisen ilmastopolitiikan yhdistämiselle.

- Teollisuusliitto haluaa, että energia- ja ilmastopolitiikan pitkistä linjasta vallitsee Suomessa yhteisymmärrys. Tavoitetason päästöleikkauksille on pysyttävä ennakoitavana.
- Uudistuvan teollisuuden strategian toimeenpanoon aloitettava ensi vaalikaudella. Strategian päivittäminen vaalikauden aikana saadun kokemuksen perusteella on ensisijainen teollisuuden ilmastotavoitteiden ohjauskeino.

Laadukkaammat lupamenettelyt, valvonta ja neuvonta

Epävarmoina aikoina suomalaisen yhteiskunnan vahva sitoutuminen oikeusvaltioperiaatteeseen ja sujuvaan, ennakoitavaan ja luotettavaan viranomaistoimintaan tekee Suomesta houkuttelevan kohteen investoida ja käynnistää yritystoimintaa. Teollisuusliitto pitää erittäin kielteisenä useiden merkittävien teollisuushankkeiden lupaprosessien hidastumista huonosta viranomaistyöstä, puutteellisesta lainsäädännöstä ja tästä seuraavasta valituskierteestä johtuen.

Teollisten investointien luvituksen läpinäkyvyyttä ja prosessien sujuvuutta on parannettava. Lupaprosessin on oltava luotettava siten, ettei lupaan jää ilmeisiä valitusperusteita eikä muille viranomaisille muodostu valitustarvetta. Viranomaisen myöntämän luvan tulee kestää valituksesta seuraava juridinen tarkastelu, jos hakija noudattaa lupaehtoja. Teollisuusliiton mielestä on kohtuutonta, jos lupaviranomaisten tekemä virhe jää toiminnanharjoittajan maksettavaksi ja johtaa työpaikkojen vaarantumiseen.

- Viranomaisten koordinaatiota teollisten hankkeiden lupamenettelyssä on vahvistettava siten, että viranomaiset pyytävät ja saavat toisiltaan riittävät tiedot ennen luvan myöntämistä, eikä hankelupiin jää perusteita viranomaisille valittaa toistensa tekemistä päätöksistä.
- Luvituksen resursseja on vahvistettava riittävästi, jotta lupien käsittelyajat pysyvät kohtuullisina ja annettavat päätökset kestävät oikeudellisen arvioinnin.

Kaikkiin lupakäsittelyihin on turvattava viranomaisille riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit, jotta eri lupamenettelyille ja investointeja koskeville kaavapäätöksille voidaan määrittää ennakoitua kohtuullinen käsittelyaika. Tuomioistuimilla on oltava riittävät resurssit lupavalitusten huolelliseen ja viivytyksettömään ratkaisemiseen.

- Tuomioistuinten resursseja on parannettava, jotta luvista tehty valitukset käsitellään huolellisesti ja ilman viivytyksiä.

Sähköisten lupapalveluiden kehittämistä on edistettävä suuntaan, jossa kaikki hankkeessa tarvittavat luvat voidaan hakea yhdellä hakemuksella ja yhdellä valituskelpoisella päätöksellä. Eri viranomaisien näkemykset ja mahdolliset muutostarpeet hakijan esittämiin suunnitelmiin on havaittava jo luvan käsittelyvaiheessa, jolloin luvanhakijaa voidaan informoida ennen asian etenemistä valitusprosessiin. Luvanhakijalle on varattava mahdollisuus täydentää hakemustaan ja korjata mahdolliset puutteet.

- Lupaprosessi on uudistettava siten, että lupaprosessin tuloksena syntyy yksi valituskelpoinen päätös eikä useita erillisiä päätöksiä, joista voi kustakin valittaa erikseen.

Viranomaisten valvontaresursseja ja oikeutta hallinnollisten sanktioiden antamiseen on parannettava siten, ettei lupaehtoja rikkomalla tai lain säädöksistä piittaamattomuudella voi saada taloudellista hyötyä lakia noudattaviin nähden. Valvovilla viranomaisilla on oltava riittävästi resursseja antaa toiminnanharjoittajille perustasoista neuvontaa ongelmatilanteissa ja auttaa näitä löytämään keinoja ympäristövahinkojen torjumiseen ja ennaltaehkäisyyn.

- Lupaprosessien sujuvuuden vastapainoksi viranomaisten valvontaresursseja ja oikeutta hallinnollisten sanktioiden antamiseen on lisättävä, jotta lakia tai lupaehtoja rikkovalla toiminnalla ei voi saavuttaa taloudellista hyötyä tai kilpailullista etua.

Oikeudenmukainen verotus kannustaa työnteekoon

Teollisuusliitto ennakoii, että seuraavalla vaalikaudella sopeutetaan julkista taloutta. Väestön ikääntyessä palveluntarve ja julkisen talouden menopaine kasvavat samalla kun huoltosuhde heikkenee. Sopeuttamistarve ei saa johtaa pieni- ja keskituloisten verotuksen kiristymiseen tai yhteiskunnan keskeisistä koulutuspalveluista, terveydenhuollosta tai infrastruktuurimenoista leikkaamiseen. Verotuksen painopistettä on siirrettävä eurooppalaisen mallin mukaisesti omaisuusverotuksen suuntaan. Silloin Suomessa asuvien ja työskentelevien lisäksi myös ne, joilla on Suomessa omaisuutta, osallistuvat yhteiskunnan rakenteiden ja toiminnan rahoittamiseen.

Suomessa on OECD-maiden mittapuulla varsin pienet tuloerot, mutta varallisuuserot ovat kasvaneet merkittävästi. Varallisuuserojen syntyminen vaikeuttaa ihmisten kykyä vaurastua omalla työnteollaan ja hidastaa yhteiskunnan sosiaalista kiertoa. Veropolitiikan yhtenä tavoitteena tulisi-kin olla varallisuuserojen kasvun pysäyttäminen ja erojen kaventaminen.

Omaisuusverojen, kuten pääomatuloveron, rakentamattoman maan kiinteistöveron ja osinkoverotuksen aukkojen tilkitsemisen lisäksi myös haittaverojen osuutta verotuloista on perusteltua nostaa. Haittaverojen ongelmana on kuitenkin se, että pieni- ja keskituloisten osalta niillä voi olla kielteinen tulonjakovaikutus ja ne voivat kohdistua välttämättömään kulutukseen, jota yksilön valinnoilla ei ole mahdollista lopettaa tai vähentää. Siksi näiden verojen korottaminen täytyy tavalla tai toisella kompensoida näille ryhmille, vaikka se onkin ristiriidassa verotuksen yksinkertaisuusperiaatteen kanssa.

- Verojärjestelmää on kehitettävä suuntaan, joka kaventaa suomalaisten varallisuuseroja ja tukee työnteekoa ensisijaisena toimeentulon hankkimisen ja omaisuuden kartuttamisen muotona.
- Pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta on kevennettävä ja siirrettävä verotuksen painopistettä omaisuusverotuksen suuntaan. Väestön ikääntymisestä johtuvia kustannuspaineita ei saa ratkaista kiristämällä pieni- ja keskituloisten palkansaajien veroastetta.

Veropohjaa laajennettava oikeudenmukaisesti

Teollisuusliitto katsoo, että listaamattomien yritysten verottomista osingoista on syytä luopua. Nykyinen järjestelmä suosii tasearvoltaan vauraita yrityksiä eikä ole yhteydessä yrityksen tekemään tulokseen tai kauppoihin. Osinkoverotusta olisi perusteltua uudistaa myös yleishyödyllisten, arvonnisäverovelvollisten yhteisöjen kuten säätiöiden ja yhdistysten osalta säätämällä osinkotuotoille maltillinen lähdevero. Verojärjestelmän uudistaminen ja verotuksen aukkojen paikkaaminen on välttämätöntä, jotta valtiontalouden rakenteellinen alijäämä voidaan paikata ilman pieni- ja keskituloisten palkansaajien ansiotuloverotuksen ja arvonnisäverotuksen kiristämistä, leikkauksia hyvinvointivaltion peruspalvelulupauksesta tai sosiaaliturvatuoksien tasosta.

- Listaamattomien yritysten osinkojen verottomuudesta on luovuttava.
- Yleishyödyllisten yhteisöjen sijoitustuotoille on säädettävä maltillinen lähdevero, joka yhtenäistää eri yhteisöjen verotusta.

Windfall-verolla rahaa energiasiirtymän toteuttamiseen

Globaali energiakriisi on päästöoikeuksien hintojen ja fossiilisten polttoaineiden hintojen nousu on korottanut kaiken energian hintaa riippumatta siitä, ovatko kyseisen energiamuodon tuotanto-kustannukset nousseet vai eivät. Tämä on johtanut useiden energiyhtiöiden saamiin ansiottomiin niin sanotun Windfall-voittoihin samalla, kun valtiovalta joutuu kompensoimaan kohtuuttomia energiakustannuksia kuluttajille. Teollisuusliitto pitää kohtuullisena, että energiyhtiöiden voittoja rajoitetaan säätämällä Windfall-vero, joka ehkäisee perusteettomia hinnan nostoja ja jonka tuotto käytetään kompensatiomaksujen kattamiseen.

- Energiyhtiöiden ansiottomia voittoja rajoitetaan säätämällä Windfall-vero.

Rahanpesun ja verovälttelyn kitkeminen

Ensi vaalikaudella veroparatiisin vastaista toimintaa on tehostettava EU:n veroparatiisilainsäädäntöön vaikuttamalla ja kansallisia toimia kehittämällä. Veroparatiisien toiminta on hyvinvointivaltioiden rahoituspohjan murentamisen lisäksi osaltaan mahdollistanut Venäjän ja muiden epädemokraattisten diktatuuriin rahanpesun ja asevarustelun, eliitin rikastumisen ja vaikutusyritykset demokraattisiin valtioihin. Veroparatiisien rahahanojen sulkeminen on keino puolustaa suomalaista työntekijää ja hyvinvointiyhteiskuntaa.

- Kansainvälisen rahaliikenteen avoimuutta on lisättävä veroparatiisitoiminnan ja diktatuuriin rahanpesun vaikeuttamiseksi.
- Verosuunnitteluun liittyvää lainsäädäntöä ja väärinkäytösten rangaistuksia on kiristettävä. Talousrikoksia tutkivien viranomaisten resursseja on vahvistettava.

Kuva: Juhani Kivä

Kilpailukyky sopimuksen peruminen vahvistaa palkansaajien ostovoimaa

Pieni- ja keskituloisten palkansaajien ostovoiman rapistumisen pysäyttäminen on eduskuntavaalien tärkein teema. Inflaation kiihtyminen on seurausta Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan, joka on johtanut energiatuonnin katkaisemiseen sekä osaltaan kiihdyttänyt elintarvikkeiden kallistumista, sekä teollisuuden raaka-aineiden ja komponenttien hintojen nousua, joka alkoi jo koronapandemian hellittämyseen liittyneen noususuhdanteen aikana. Teollisuusliitto katsoo, että myöskään tulevaisuutta ei voida rakentaa matalana pysyvän inflaatio-odotuksen varaan.

Teollisuusliitto ei hyväksy inflaation ja sotatalouteen siirtymisen maksattamista pieni- ja keskituloisilla palkansaajilla. Inflaation haitallisilta vaikutuksilta tulee suojella erityisesti niitä kotitalouksia, joilla ei ole suurta varallisuutta ja enintään keskisuurat tulot. Varakkaat kotitaloudet kykenevät sietämään nousuvia kustannuksia ja vähentämään kulutustaan, mikä hillitsee inflaatiota. Nämä kotitaloudet kykenevät myös toteuttamaan investointeja, jotka alentavat sähkön ja polttoaineiden hintojen noususta aiheutuvia kustannuksia.

Vaalikaudella 2023–2027 on sitouduttava politiikkaan, joka pysäyttää pieni- ja keskituloisten palkansaajien ostovoiman heikkenemisen ja mahdollistaa jo nyt syntyneen aukon kuromisen umpeen mahdollisimman nopeasti. Osittain tämä voidaan tehdä tukemalla reaaliansoioiden kasvua, osittain auttamalla kotitalouksia vähentämään asumisesta ja liikkumisesta aiheutuvia menoja.

Teollisuusliitto esittää kilpailukyky sopimuksessa työnantajilta työntekijöille tehtyä sosiaaliturvamaksujen kahden prosentin siirtoa peruttavaksi pieni- ja keskituloisten palkansaajien välittömän ahdin gon helpottamiseksi. Toimenpide on Teollisuusliiton mielestä kohtuullinen ja oikeasuhtainen toimi tilanteessa, jossa elinkustannukset ovat merkittävästi nousseet, mutta kiky köyhdyttää palkansaajaa edelleen. Palkansaajat ovat kuluneen vuosikymmenen aikana osallistuneet usein eri tavoin väitettyjen kilpailukykyongelmien korjaamiseen, joten on vain kohtuullista, että valtiovalta ja työnantajat tulevat työntekijöitä vastaan ostovoimakriisin aikana.

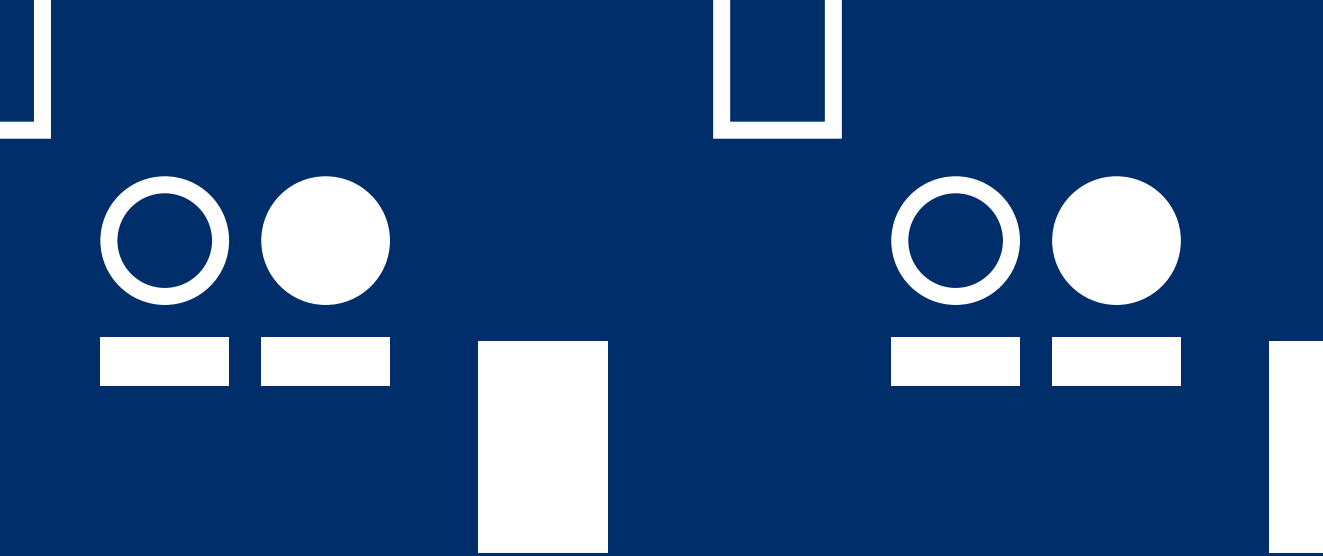
Sipilän hallituksessa tehtyjen sosiaaliturvan rahoitukseen liittyvien muutosten myötä Suomessa työntekijöiden maksamat sosiaalivakuutusmaksut ovat selkeästi korkeampia kuin muissa pohjoismaissa, esimerkiksi Ruotsissa tai Tanskassa. Suomen sosiaaliturvan rahoitusjärjestelmä muistuttaa enemmän Iso-Britannian kuin muiden pohjoismaiden tai mannereurooppalaisten valtioiden järjestelmiä.

- Kikyllä toteutettu sosiaalivakuutusmaksujen 2 prosentin siirto työntekijöille on peruttava ja maksut siirrettävä takaisin työnantajille.
- Seuraavalla vaalikaudella ei saa toteuttaa alle 3500 euroa tienaaavien palkansaajien ostovoimaa heikentäviä vero-, vakuutus- tai eläkereformeja.
- Syksyllä 2022 palkansaajien ostovoimaan syntynyt aukko on kurottava umpeen mahdollisimman nopeasti.

Kuva: Johannes Tervo

Muistiinpanoja / Anteckningar

Teollisuus
liitto

www.teollisuusliitto.fi

Seuraa meitä:

